

Henk van Hout, voorzitter van de Raad van Kerken

Het programma voor de volgende 40 jaar ligt er al

UTRECHT – “De Raad heeft een geweldig programma voor de volgende veertig jaar. De Raad is een belangrijk platform voor het zoeken naar zichtbare eenheid. De kerken mogen niet tevreden zijn met de gescheidenheid. Als geweten van de kerken roept de Raad de kerken op om met elkaar in gesprek te blijven en met elkaar in gemeenschap te leven.”

Dit zegt Henk van Hout, sinds vorig jaar voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland. Ruim 32 jaar geleden werd hij algemeen secretaris van de Willibrord Vereniging. Tien jaar lang adviseerde hij in die functie de rooms-katholieke bisschoppen over oecumenische zaken en begeleidde hij lokale oecumene.

Niet alleen is de Raad de plaats waar de kerken in Nederland naar zichtbare eenheid (moeten) streven, ook geeft de Raad stem aan het gemeenschappelijk getuigenis in de wereld, zegt Van Hout. “Samen kunnen de kerken een bijdrage aan de samenleving leveren, uitgaande van gemeenschappelijke christelijke noties: de waardigheid van de mens, de passie voor het leven alsmede gerechtigheid.”

Van Hout (57) noemt als agendapunten: een gezamenlijke inzet is nodig op de terreinen van duurzaamheid en milieu, bestrijding van

de armoede, een kritische kijk op het Westers economisch model, de multiculturele samenleving, christenen en andere migranten uit de Derde Wereld.

*Laat hen allen één zijn
(Joh. 17 : 21)*

Islam

Een ander agendapunt is naar zijn mening het gesprek met de andere godsdiensten, vooral de Islam. “Er wonen bijna een miljoen moslims in ons land. Een verstandig gesprek zou een bijdrage aan een vreedzame samenleving kunnen zijn. Dit alles gebeurt binnen een nieuwe context. Het zwaartepunt van het wereldchristendom is verschoven van het Noorden naar het Zuiden. De mondialisering, ook van het christendom, roept nieuwe vragen op.”

Van Hout ziet de oecumene als het werk van de Geest. “In de veertig jaar dat de Raad bestaat, is heel wat bereikt, zeker als je bedenkt dat de scheiding tussen het Oosters en het Westers christendom ruim duizend jaar oud is en die tussen Rome en de Reformatie een half millennium. In deze periode zijn de kerken nader tot elkaar gekomen: wederzijdse dooperkenning, afspraken rond gemengd gehuwden, bidden van hetzelfde Onze Vader en dezelfde geloofsbelijdenis, oecumenische bijbelvertalingen en gemeenschappelijke diaconale inzet. Er is een geweldige dynamiek ontstaan die nog steeds gaande is.”

Volgens Van Hout is er in het onderlinge geloofsgesprek van de kerken een tendens waarneembaar van terug naar de bronnen: gezamenlijk de bijbel lezen en samen de kerkvaders bestuderen. In de liedboeken gebruikt men elkaars liederen maar ook die van Taizé, Iona en de Pinksterbeweging. Er is aandacht voor elkaars heiligen en spirituele meesters, hetgeen tot een gezamenlijke bezinning op een woord voor deze wereld leidt.

“Tot dusver staat in de oecumene de gerichtheid op dezelfde Heer centraal”, zegt Van Hout. “Er is nu een groeiende aandacht

Inhoud

- 2 | Job Cohen
Annemarie Jorritsma
Lidkerken
Vluchtelingen en asielzoekers
Jongeries
- 3 | Oud-premier Lubbers
Alle Hoekema
Hirsch Ballin
Kerk en milieu
- 4/5 | Programma jubileumviering
Landelijke Estafette
Utrechtse Kerkennacht
Liturgiesuggesties
De Raad als waakvlam
De pluriforme samenleving
- 6 | Oecumene in Gouda
Ineke Bakker
Arm in Nederland: schande
Mohamed Sini
- 7 | Joep de Hart
Polderen
Avraham Soetendorp

merkbaar voor het werk van de Geest, mede dankzij contacten met evangelicalen en de Pinksterbeweging. Deze concentratie op de Geest brengt niet alleen een nieuwe dynamiek in het oecumenisch gesprek, maar brengt dit gesprek ook tot een diepere laag, namelijk luisteren naar wat de Heilige Geest ons te zeggen heeft.”

Henk van Hout

Rev. Dr. Judy Mbugua

Bishop Brian Farrell

Marloes Keller

Bishop Danisa Ndlovu

Rev. Dr. Robina Winbush

Klaas van der Kamp

Bishop Victoria Matthews

John Mweresa Kivuli II

Oecumenisch bevlogen twintigers en dertigers

‘We zijn er nu’ als oecumenisch tankstation

AMSTERDAM – Een nieuwe generatie Nederlandse oecumenici die op internationale vergaderingen geïnfecteerd zijn met het oecumenisch virus, komt af en toe bijeen om elkaar te inspireren, om ervaringen uit te wisselen en daarmee aan de slag te gaan. Ze noemen zichzelf ‘We zijn er nu’. Want: “Noem ons niet steeds de toekomst van de kerk. We zijn er nu, we zijn nu enthousiast en willen ons nu met oecumene bezighouden. We leggen ons niet vast voor de toekomst. Dan kunnen er weer andere mensen zijn (of niet).”

‘We zijn er nu’ is ontstaan vanuit vier oecumenisch betrokken jonge vrouwen, die gedelegeerde of steward waren op een internationale oecumenische bijeenkomst of die actief zijn in een christelijke studentenorganisatie. Op de als altijd informele bijeenkomst in februari zijn zes vrouwen en één man aanwezig, in leeftijd variërend van 24 tot 33 jaar. Ze zijn afkomstig uit de PKN,

de Evangelische Broedergemeente en de Remonstrantse Broederschap.

Inspiratie en gedrevenheid

Wat deze zaterdag vooral opvalt, zijn de inspiratie die zij aan de oecumene ontleen en de gedrevenheid om met het oecumenische gedachtegoed aan de slag te gaan. Ideeën die ze op internationaal niveau heb-

ben opgedaan, proberen ze op landelijk niveau mee vorm te geven. Een van de aanwezigen had op de 3e Europese Oecumenische Assemblée (Sibiu, 2007) een workshop gevolgd over het Global Christian Forum*. In dit brede oecumenische overlegorgaan zijn de evangelische en Pinksterchristenen nog nauwelijks vertegenwoordigd. De vraag is hoe in Nederland de dialoog met de Pinksterkerken op gang kan worden gebracht. In dit verband wordt de Raad van Kerken genoemd. Ook wordt een sterkere band met SKIN, de organisatie van migrantenkerken, bepleit.

Ook het recente bezoek van een Wereldraaddelegatie aan de Nederlandse lidkerken komt ter sprake, waarbij vooral het onderdeel over de interreligieuze dialoog als inspirerend is ervaren. Verder is er deze dag

Symposium en viering
21 juni van 13.30 tot 18.00 uur
Jacobijkerk, Utrecht
(zie bladzijde 4)

aandacht voor de oecumenische commissie die zich met het HIV/AIDS-vraagstuk bezighoudt, en de vraag van de Wereldraad aan de lidkerken wat zij aan het probleem van migranten, vluchtelingen en ontheemden doen.

De ontmoetingen van ‘We zijn er nu’ motiveren de deelnemers om zich verder oecumenisch in te zetten in de soms wat al te formalistische structuren waarin zij zich niet helemaal thuis voelen. In zoverre kan ‘We zijn er nu’ als een oecumenisch tankstation worden beschouwd; het houdt het oecumenische elan van deze groep mensen brandend.

* In de fotobalk zes deelnemers aan het Global Christian Forum. Zie www.oikoumene.org

Burgemeester Job Cohen:

Raad van Kerken moet nadenken over zijn kernverhaal

AMSTERDAM – “De Raad van Kerken in Nederland moet nadenken over zijn kernverhaal. Wat is het belang van je boodschap?” Dit zegt burgemeester Job Cohen van Amsterdam in antwoord op de vraag wat hij als taken van de Raad in de komende jaren ziet. Hij voegt er meteen aan toe dat hij dat als buitenstaander met de nodige schroom zegt.

“Aan joodse kant zie je, hoewel het een heel kleine gemeenschap is, nieuw elan. Aan moslimkant valt op dat velen hoop putten uit hun geloof. Dat is naar mijn mening de kern van het geloof. Als er iets in het geloof is dat de moeite waard is, dan is het een samenhangende boodschap die aantrekkingskracht heeft.”

Als staatssecretaris van justitie (1998 – 2001) had Cohen af en toe met de Raad van Kerken in Nederland te maken. “Daar heb ik heel goede herinneringen aan, juist omdat de Raad mij kritisch volgde. Dat vind ik belangrijk. De Raad wees vaak op ethische uitgangspunten. Dat dwong mij om goed bij mezelf te rade te gaan. Op een aantal punten waren we het echt niet eens met elkaar. Maar dat was niet erg.”

In de stad heeft Cohen meer met de verschillende religieuze instellingen dan met de stedelijke raad te maken. “Op één moment dat mij nog goed bijstaat, was die raad voor mij zeker wel van belang. Tijdens de kennismaking met de Amsterdamse religies, kort na mijn benoeming, stelde de raad de vraag of

de gemeentelijke overheid het belang van het werk van de kerken wel beseftte. Mede daardoor – ook door een bezoek dat ik bracht aan de Evangelische Broedergemeente — werd ik op het idee gebracht dat voor migranten religie belangrijk is. In mijn eerste nieuwjaarstoespraak, in 2002, heb ik toen op dat belang gewezen.”

Vorig jaar oktober haalde Cohen in het Dopers Café (in de doopsgezinde Singelkerk) woorden van zijn voorganger Schelto Patijn aan. Die had zich afgevraagd of de kerken – naast het voeren van de interreligieuze dialoog en de zorg voor de naasten — niet veel meer aandacht zouden moeten besteden aan het op een meer mensen aansprekende wijze verkondigen van de ‘goede’ boodschap van het evangelie, ook als tegenwicht voor de krachtige boodschappen van de werelden van management en commercie. Nu lijkt het soms alsof kerken hun beste tijd hebben gehad en het wachten is op de laatste gelovige die de kaars uitblaast, citeerde Cohen zijn voorganger. “Daarmee heeft Patijn kort en krachtig uitgedrukt wat ik ook belangrijk zou vinden.”

Burgemeester Jorritsma van Almere

Kerken moeten andere wegen zoeken om de mensen te bereiken

ALMERE – “In deze redelijk geseculariseerde samenleving moeten de kerken andere mogelijkheden zoeken om de mensen te bereiken. Vaak hoor je zeggen: ‘Ze komen alleen met de Kerst naar de kerk’. Dan denk ik: Wees blij dat ze komen. Dan weten ze nog van het bestaan van de kerken. En misschien komen ze op een ander moment ook nog eens.”

Burgemeester Annemarie Jorritsma van Almere vindt het “van belang dat de kerken actief zijn zo lang die voor heel veel mensen een heel belangrijke rol spelen. Het is weliswaar een kleiner wordende groep, maar er zijn nog steeds mensen die behoefte hebben om mee te doen. Het werk van de Raad van Kerken volg ik met enige

regelmaat. Als burgemeester van Almere heb ik vooral met de plaatselijke raad te maken. Vorig jaar was er op mijn initiatief een groot project, Geloof in Almere. Wij hadden de indruk dat het gemeentebestuur veel te weinig contacten met de kerken had. In dat project speelde ook de lokale raad van kerken een rol.

Wat mij verbaasde en ook teleurstelde, was dat de plaatselijke raad geen contacten met de islamitische geloofsgemeenschap had. En dat er geen structurele kennis over en weer was. Het is belangrijk dat die contacten er wel zijn, zeker met de iets meer radicale groepen. Juist met hen zijn contacten nodig.

Almere telt heel veel kerken waarvan leden niet van Nederlandse, maar bijvoorbeeld van Surinaamse afkomst zijn. Die hebben vaak een meer evangelische achtergrond. Er is een uiterst interessant samenwerkingsverband, genaamd de Evangelische Gemeente in Almere, waarin Vrijgemaakt Gereformeerden en Pinkstermensen samenwerken. Dat is een combinatie die ik op het eerste gezicht niet logisch vind. Het heeft ermee te maken dat de leden allemaal erg jong zijn en dat voor hen de traditionele aarzelingen en scheidslijnen bijna niet meer bestaan.

Op een zaterdagmorgen was ik eens om half acht bij een bijeenkomst van deze gemeente in het kader van een buddyproject. Er was gitaarmuziek, wat je niet bij artikel 31 verwacht. Maar jonge mensen die met elkaar samenwerken; dat is typisch Almeers.

De Raad van Kerken

De lidkerken van de Raad zijn: Rooms-Katholieke Kerkprovincie in Nederland, Protestantse Kerk in Nederland, Oud-Katholieke Kerk van Nederland, Algemene Doopsgezinde Sociëteit, Remonstrantse Broederschap, Evangelische Broedergemeenten in Nederland, Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers), Syrisch Orthodoxe Kerk in Nederland, Leger des Heils, Anglicaanse Kerk in Nederland, Molukse Evangelische Kerk en de Koptisch Orthodoxe Kerk.

Kandidaat-leden zijn: Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB, Vereniging van Orthodoxen ‘H. Nikolaas van Myra’, Basisbeweging van Kritische Groepen en Gemeenten in Nederland, Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland en Kerkgenootschap der Zevende-Dags Adventisten.

Vluchtelingen en asielzoekers

Regelmatig heeft de Raad van Kerken, geadviseerd door zijn projectgroep Vluchtelingen, van zich laten horen in het publieke debat over vluchtelingen en asielzoekers. Het ging steeds om een pleidooi voor een menswaardige behandeling van deze groepen. Zo was de Raad voorstander van het generaal pardon voor mensen die al 5 jaar in Nederland hadden gewoond in afwachting van een verblijfsvergunning. De Raad verzette zich door de steun aan het zgn. tentenkamp (1997) tegen de uitzetting van technisch onverwijderbare vluchtelingen, voerde actie tegen de detentie van kinderen, overlegde met achtereenvolgende staatssecretarissen over de slechte omstandigheden bij de vreemdelingenbewaring en in asielzoekerscentra.

Voor de Raad was het zonder meer duidelijk dat mensen die gevlucht zijn – en dat doet niemand zo maar – moeten kunnen rekenen op de steun van de kerken met hun inzet voor gerechtigheid en vrede. Dat blijven loze woorden als vluchtelingen en asielzoekers daaronder niet begrepen worden.

Inspirerend

Mijn contact met de Raad van Kerken is boeiend, inspirerend en productief. We proberen gezamenlijk – in de Sociale Alliantie – de armoede in Nederland te bestrijden. Die samenwerking is prima! Gefeliciteerd met het 40-jarig bestaan! Ik reken er op dat we elkaar nog vaak tegen komen

*Agnes Jongerius,
voorzitter FNV*

FELICITAIE

Oud-premier Ruud Lubbers:

Belangrijk dat Raad heeft ingestemd met het Handvest van de Aarde

ROTTERDAM – Oud-premier Ruud Lubbers noemt het belangrijk dat de Raad van Kerken heeft ingestemd met het Handvest van de Aarde. “Het is een helder signaal dat de kerken positie kiezen in lijn met het Handvest. Daarin wordt niet alleen aandacht gevraagd voor de gemeenschappelijke opdracht tot behoud van natuur en milieu, maar ook van de diversiteit van de wereldbevolking.

De Raad had en heeft een functie op het gebied van de dialoog, in eerste instantie tussen de kerken. Maar in deze tijd van globalisering hebben de kerken ook de opdracht om zich erop te bezinnen hoe zij zich aan de moderne tijd kunnen aanpassen. Daarin speelt de Raad een goede rol.

De volgende dimensie betreft de vreemdeling in ons midden. Ik ben bezorgd dat er een neiging in onze samenleving is binnengevaren om de vreemdeling buiten te sluiten. Wij moeten wegen vinden die gericht zijn op participatie en respect voor de ander. Daar zijn de kerken volop mee bezig.

Verder is er sprake van een enorme opkomst van de migrantenkerken, die uit hun voegen barsten, terwijl de traditionele kerken steeds leger worden. De Raad van Kerken en zijn lidkerken moeten samenwerken met de migrantenkerken en bovendien participeren in en voortbouwen op hun enthousiasme. Hoe kunnen we daar iets van leren?

Ook is de vraag van belang hoe de christelijke kerken omgaan met andersgelovigen en dan vooral met de vrij omvangrijke groep van moslims in ons land. Hoe verhouden de kerken zich tot de Islam? Ook daar is de Raad volop mee bezig.”

Terugkijkend op zijn contacten met de Raad van Kerken in de periode dat hij minister-president was (1982-1994), zegt Lubbers dat de uitvoering van het zogenaamde NAVO-dubbelbesluit “een buitengewoon zwaar vraagstuk” was. Tegelijkertijd vindt hij het “geheel aanvaardbaar” dat de Raad van Kerken toen de zijde koos van diegenen (de aanhangers van de vredesbeweging) die druk uitoefenden om tot wapenvermindering te komen. “Dat was ook mijn opdracht.” “In die tijd heb ik veel gehad aan een gesprek met kardinaal Willebrands. Hij wees me op de eigen verantwoordelijkheid van politici inzake het vraagstuk van de kruisraketten, een vraagstuk waar de kerken naar zijn mening eigenlijk helemaal niets over te zeggen hadden. Hij gaf me ook het

advies om er altijd voor te zorgen dat de mensen, hoe het ook zou uitvallen, er niet ontmoedigd door zouden worden. Kardinaal Willebrands was een wijs iemand.

Het was een bijzondere situatie waarbij mensen tegenover elkaar stonden en — bij het in ontvangst nemen van het volkspetitionnement tegen de plaatsing van kruisraketten in 1985 — zelfs met de rugen naar mij toe. Toch zag ik hen niet als vijanden. Ik had mijn eigen verantwoorde-

lijkheid om het anders te doen dan de vredesbeweging wilde. Met een beetje Godsgeloof, dacht ik toen, komen we er wel uit. Dat is gelukt.”

Gelukwens aan de Raad van Kerken, ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan

De scheiding van kerk en staat houdt niet in dat staat en kerk niet met elkaar mee zouden kunnen leven. Integendeel, die scheiding brengt ook respect voor elkaars taak en verantwoordelijkheid met zich mee en het 40-jarig jubileum van de Raad van Kerken is een mooie gelegenheid om dat respect nog eens tot uitdrukking te brengen. De secularisatie heeft in Nederland weliswaar geleid tot een afname van het aantal leden van de gevestigde kerken. Maar dat betekent niet dat verhouding tussen kerk en staat van minder belang is geworden, of aan de taak van de kerken in de samenleving minder belang gehecht moet worden.

Bij deze gelegenheid wil ik, ook namens het kabinet, de Raad van Kerken geluk wensen: het moment gedenken en het vele goede dat de kerken in de afgelopen jaren in de samenleving hebben verricht en de wens en de hoop uitspreken dat de kerken zich in de moderniserende samenleving steeds een passende positie zullen weten te vinden en hun zegenrijke werk zullen voortzetten. En dat de Raad de kracht zal vinden om zijn missie om de oecumenische dialoog gaande te houden en de gezamenlijke dienst aan de samenleving te blijven bevorderen.

Dr. E.M.H. Hirsch Ballin, minister van Justitie

Laat hen allen één zijn

Bijna net zo lang als de Raad van Kerken bestaat, hebben mijn vrouw en ik hartelijke contacten met enkele zusters Franciscanessen. Ze woonden en werkten in hetzelfde stadje op Midden Java als wij: Pati. Allemaal zijn we al vele jaren terug in Nederland. De band is gebleven en protestant of katholiek speelt daarbij volstrekt geen rol: we voelen ons in Christus één met elkaar en nauw verbonden met gelovigen elders in de wereld. Als we die zusters opzoeken, eindigt ons bezoek stevast met een hartelijke pakkerd. Een vredeskus, misschien wel net zo’n krachtig symbool als eucharistische eenheid. Meer heb ik eigenlijk niet nodig.

‘Laat hen allen één zijn’ was, vanaf het begin van de missionaire oecumenische beweging (ongeveer een eeuw geleden al), de bede én de opdracht die men elkaar door-gaf. Om die eenheid had Christus in Johannes 17:21 gebeden. Ik heb het gevoel dat die woorden in de eerste decennia van de oecumene anders, enthousiaster, spontaner en vanzelfsprekender klonken dan naderhand. Op een gegeven moment gingen werkgroepen en commissies uit de institutionele top van de kerken zich bezighouden met de geleerde vraag: hoe moet die eenheid er dan uitzien? Dat leidde tot vele, natuurlijk weldoordachte maar vaak nogal stervale rapporten over de aard van de eenheid. Vergeten leek, dat de eenheid een middel is. Doel is immers, aldus vervolgt de weer-loze Christus, ‘dat de wereld gelooft dat u mij hebt gezonden’. Bovendien groeide het ongeduld bij het voetvolk in de kerken en het onbegrip bij de niet- of niet-meer-gelovige mensen. Dat gebed van Jezus ten behoeve van zijn naaste leerlingen en van alle anderen die op hem vertrouwden, wordt dat nog wat? Wordt het niet tijd voor een andere aanpak?

Vandaag de dag twijfelen we aan de toekomst van de gevestigde, sterk op instituties leunende kerken in onze West-Europese cultuurkring. Tegelijk worden totaal andere, beweeglijker modellen van christelijke gemeenschap zichtbaar. En de wereld zelf verandert. De geleerde rapporten komen, denk ik, niet meer uit de la. Hoe zetten we het oorspronkelijke enthousiasme voort?

Misschien moeten we ons streven naar eenheid vanaf nu een ander focus geven, bijvoorbeeld dat van de vredesgroet als bede om eenheid in verscheidenheid en wereld-wijd respect tussen volkeren. Hopelijk zal de jarige Raad van Kerken ons daarbij stimuleren. Veertig jaar is een mooie leeftijd van groeiende wijsheid én vitaliteit!

*Alle Hoekema,
doopsgezind predikant en docent missiologie VU*

Kerk en Milieu: de derde golf

Oecumenische aandacht voor het milieuprobleem is zo oud als het milieuprobleem zelf. Dat kan ook niet anders in een omgeving waarin zo nu en dan het woord ‘schepping’ klinkt. Dat de Raad van Kerken een project-groep Kerk en Milieu kent, ligt dus erg voor de hand. Toch is die pas ontstaan in een tweede fase van kerkelijke aandacht voor milieu en duurzaamheid, rond 1990, tijdens de hoogtijdagen van het Conciliair Proces. Alleen oecumenische *diehards* herinneren zich ook nog de eerste fase: die van de werkgroep ‘Nieuwe Levensstijl’, die in de jaren zeventig met tientallen werkgroepen en stapels toerusting in de Nederlandse kerken haar honderdduizenden versloeg.

Na die eerste (Club van Rome!) verontrusting van de jaren zeventig en de door vervu-lingsrampen versterkte bezorgdheid van twintig jaar later, beleven we nu ook in de kerken een Derde Milieu Golf. Trefwoorden: klimaat en Al Gore. Weer organiseren lokale

toerustingscommissies filmvertoningen, lezingen en discussies en worden themadiensten gevierd. Maar er zijn in deze fase ook in de kerken steeds meer praktische initiatieven, met energiebesparing, met pelgrimages, met een informatie- en actielink naar wereld-diaconaat, met bijbels geïnspireerd tuinonderhoud en dito recepten. Kerken vinden aansluiting bij de brede benadering van duurzaamheid in het Earth Charter waarin ook maatschappelijk verantwoord ondernemen, sociaal beleid en vrede een plaats krijgen.

Zo raakt volgens aloud scheepsrecht de zorg voor milieu en klimaat in de kerken langzaam maar zeker gewaarborgd. Nog even en de (oecumenische) aandacht voor het milieuprobleem in de kerken is even vanzelfsprekend als de plaats van het Scheppingsverhaal in de Bijbel.

*Kijk voor meer informatie op
www.kerkenmilieu.nl*

OVERWEGING

FELICITATIE

Programma

**Symposium en viering op 21 juni van 13.30 tot 18.00 uur
Jacobikerk, Utrecht**

Thema: ‘Laat hen allen één zijn’(Joh. 17 : 21)

In het evangelie naar Johannes neemt Jezus afscheid van zijn leerlingen met de bede ‘laat hen allen één zijn’. In de loop der eeuwen is er van die bede weinig terechtgekomen. Het aantal kerkplitsingen was aanzienlijk en er was weinig sprake van elkaar verstaan, laat staan van eenheid.

In de twintigste eeuw kwam daarin verandering. Er ontstonden – nationaal en internationaal – steeds meer vormen van overleg en samenwerking tussen de kerken. De oecumenische beweging ontstond, in 1948 werd de Wereldraad van Kerken opgericht en in 1968 de Raad van Kerken in Nederland, waaraan al enkele oecumenische raden vooraf waren gegaan.

Op 21 juni 2008 bestaat de Raad van Kerken in Nederland 40 jaar. Een moment om te vieren dat steeds meer kerken deel uitmaken van de Raad van Kerken, dat de lidkerken het al 40 jaar met elkaar hebben uitgehouden en dat er tussen die kerken steeds meer begrip is ontstaan voor de verschillen in geloofsopvatting en kerkstructuur. Een moment ook om vooruit te kijken: hoe gaat het verder met de oecumenische beweging in Nederland en wereldwijd?

Onder het thema ‘Laat hen allen één zijn’ worden op 21 juni een symposium en een viering gehouden. U bent van harte welkom in de Jacobikerk, St. Jacobsstraat 171 te Utrecht (een kleine 10 minuten lopen vanaf het Centraal Station) vanaf 13.00 uur. Thee en koffie staan dan voor u klaar.

Het symposium begint om 13.30 uur en de viering om 16.00 uur. Aansluitend (17.00 uur) is er een feestelijk oecumenisch ontmoeting. U kunt het hele programma meemaken maar u bent vanzelfsprekend ook welkom als u bij één van de onderdelen aanwezig wilt zijn. Het is prettig als u zich aanmeldt bij de Raad van Kerken: e-mail rvk@raadvankerken.nl of tel 033 – 4 633 844.

Programma 21 juni

13.30 uur	Opening door de dagvoorzitter
13.40 uur	De voorzitter van de Raad van Kerken, Henk van Hout, gaat in op de uitdagingen voor de oecumene in de 21 ^e eeuw
14.10 uur	Marloes Keller, stafmedewerker van de IKON en lid van het Centraal Comité van de Wereldraad van Kerken, maakt ons deelgenoot van de visie van een nieuwe generatie kerkleden op de oecumene
14.40 uur	Over de spiritualiteit van de oecumenische beweging spreekt Ineke Bakker, voormalig algemeen secretaris van de Raad van Kerken. De deelnemers aan het symposium worden betrokken bij de inleidingen door hun mening te geven over twee prikkelende stellingen.
15.10 uur	Aanbieden jubileumboek
15.30 uur	Pauze, thee/koffie
16.00 uur	Viering, afsluiting van de estafette
17.00 uur	Feestelijke ontmoeting met een drankje en een hapje
18.00 uur	Start Kerkenfeest van de Utrechtse stedelijke raad van kerken

Landelijke estafette

“Geen landelijke oecumene zonder plaatselijke raden van kerken”, schreef de vorige algemeen secretaris, ds. Ineke Bakker, bij de introductie van de landelijke estafette van feestelijke activiteiten op weg naar 21 juni 2008. Die estafette begint op zondag 15 juni in vier uithoeken van het land (Groningen, Den Helder, Oostburg en Maastricht) met een feestelijke oecumenische dienst. De vier plaatselijke raden geven het stokje, een mooie liturgische kaars, door aan de plaats in de regio die op de maandag een oecumenische activiteit organiseert.

De vier kaarsen worden dan de hele week doorgegeven tot ze op zaterdag in de viering in Utrecht aanwezig zijn. Om de verbondenheid met elkaar tot uitdrukking te brengen steekt op de volgende dag een deelnemer van de voorafgaande dag de kaars aan. De deelnemende raden zijn, evenals alle andere raden van kerken, van harte welkom in Utrecht bij de viering van 40 jaar Raad van Kerken in Nederland.

Regio Noord-Oost

zondag 15 juni – Groningen

Vesperviering in de Nieuwe Kerk, Nieuwe Kerkhof 1; aanvang 17.00 uur
info: G. Lof, tel.058-3145003, lofgroni@hetnet.nl

maandag 16 juni – Heerenveen

Fietsestafette vanaf de Sionskerk, Marktweg 55 via kerken in De Knipe en Heerenveen.

Start 19.00, aankomst bij de Sionskerk circa 20.40 uur. Vesper om 21.00 uur.
info: Janneke van der Zee, tel.0513-633027, aldsee@hetnet.nl

dinsdag 17 juni – Emmen

Themabijeenkomst: “Wat verwacht u van ons?” in de Grote Kerk, Marktplaats; aanvang 19.30 uur.
info: Johan Oosterheert, tel. 0591-617409, oosterheert-johan-j@hetnet.nl

Liturgiesuggesties

De projectgroep Vieren van de Raad van Kerken heeft liturgiesuggesties rond het thema uitgewerkt, die op de website van de Raad (www.raadvankerken.nl) zijn geplaatst. Er kan vrij gebruik van deze suggesties worden gemaakt. De projectgroep doet de parochies en gemeenten verder de suggestie om coupletten van het lied 498 uit het Gezangboek voor de Liturgie te zingen. Dat lied is ook op de website te vinden. Wie geen toegang tot internet heeft, kan de suggesties op papier toegesonden krijgen.

De Raad van Kerken als waakvlam van de Geest

40 jaar Raad van Kerken vraagt om geschiedschrijving! Die is er nu dan ook in het jubileumboek *Waakvlam van de Geest*. Het boek bevat allereerst een algemeen overzicht van de geschiedenis van de Raad. Daarna volgen specifieke bijdragen te weten: Geloven en kerkelijke gemeenschap, vieren, internationale zaken, sociale vragen, dienst, interreligieuze ontmoeting, vrouw in kerk en samenleving, lokale en provinciale oecumene, de band met de internationale oecumene, de Raad van Kerken en zending en missie. In deze bijdragen doen de auteurs verslag van wat geprobeerd en wat bereikt werd, van wat mislukte of wat nog op de rails staat. Het boek eindigt met een toekomstperspectief vol hoop, dat ook uit de titel spreekt: de Raad als *Waakvlam van de Geest*!

De bundel bevat ook interviews met de voormalige algemeen secretarissen Herman Fiolet en Ineke Bakker, met oud-voorzitter Dick Mulder en met mgr. H. Ernst, die jarenlang vice-voorzitter was. Voorts is een kort portret opgenomen van de vroegere algemeen secretaris, wijlen ds. Wim van der Zee.

De presentatie van het boek vindt plaats op de jubileumviering.

Anton Houtepen, Herman Noordegraaf, Mijne Bosman (red.), *Waakvlam van de Geest – 40 jaar Raad van Kerken in Nederland*, Uitgeverij Meinema, Zoetermeer. Ongeveer 200 pp. Prijs ca. 19,90. Te verkrijgen op de jubileumviering. Daarna bij de Raad van Kerken en in de boekhandel.

woensdag 18 juni - Zwolle

Viering in de Samen Hof, Burg. Drijbersingel 15; aanvang 20.00 uur.
info: Riet Verloop tel. 038-4539669, d.verloop@hetnet.nl

donderdag 19 juli - Deventer

Vesper in de Grote of Lebuinuskkerk, Kleine Poot 7; aanvang 19.30 uur.
info: Jansje Sick-Vernhout, tel. 0570-612545 / 645962, jansje@home.nl

vrijdag 20 juni – Arnhem

i.s.m. Oosterbeek en Velp/Rheden
Oecumenisch festival in de Walburgis Basiliek, Sint Walburgisplein 1; van 15.00 tot 21.00 uur
info: Kees Tinga; tel. 026-3517370, krtinga@chello.nl

maandag 16 juni – Alkmaar

Bijeenkomst in de Vrijheidskerk, Hobbemalaan 2.
info (o.a. over aanvang): Anne Zuidenga-Geertsma, tel. 072-5121888, a.zuidenga@zonnet.nl

dinsdag 17 juni - Haarlem

Thema-avond ‘De toekomst van de raad van kerken’ in de Groenmarkt kerk, Nieuwe Groenmarkt 12; aanvang 20.00 uur; afsluiting ca. 21.45 uur.
info: Wilma Greil, tel. 023-5355701 / 06-20566852, wilmagreil@hotmail.com of Wim Blüm, tel. 023-5351570, wblm@kpn.planet.nl

woensdag 18 juni - Hoofddorp

Estafette in de Bijbelse tuin in Parochie Heilige Joannes de Doper, Kruisweg 1067; aanvang 19.30 uur. Afsluiting met een korte meditatieve viering.
info: Ada Blom, tel. 023-5640216, fam_blom@live.nl

donderdag 19 juli – Flevoland

Oecumenische viering met als thema ‘Een nieuw bestaan: van oecumenisch pionieren op nieuw land naar wereldvluchtelingen-

De pluriforme samenleving

De Raad van Kerken heeft zich al vroeg bezig gehouden met de nieuwkomers in Nederland. In 1980 kreeg de Raad een Werkgroep Pluriforme Samenleving, die pleitte voor een samenleving, waarin verschillende culturen echt de kans zouden krijgen naast elkaar en door elkaar heen te leven. Toen het debat over de pluriforme samenleving in de 21e eeuw verhardde, stelde de Raad een projectgroep Integratie in. Deze pleit onder andere voor een maatschappelijk programma van interculturele en interreligieuze dialoog. Kerken en religies kunnen daarin een belangrijke rol spelen. In veel plaatsen hebben parochies en gemeenten al ervaring met deze dialoog, vooral met moslims (interreligieus).

Ook de Raad van Kerken heeft een goed contact met vertegenwoordigers van niet-christelijke religies. Een hartelijke relatie van de Raad met de koepel van migrantenkerken SKIN – Samen Kerk in Nederland – draagt bij aan de interculturele dialoog. Een hoogtepunt was de ondertekening van de verklaring In vrijheid verbonden, een pleidooi voor samenleven met wederzijds respect, door veertien vertegenwoordigers van religies en levensbeschouwingen (zie www.invrijheidverbonden.nl).

Kerkennacht in Utrecht

De Utrechtse stedelijke raad van kerken viert met een Kerkennacht op 21 juni zijn 40-jarig bestaan. Het zal in de Domstad die zaterdagavond – soms tot in de late uurtjes – bruisen van activiteiten. In de voorafgaande veertig dagen vinden er reeds allerlei festiviteiten plaats.

Het Kerkenfeest 2008 begint op Tweede Pinksterdag (12 mei) op het Domplein met een Feest van de Geest. Het feest is bepaald niet alleen bestemd voor kerkleden. Door een laagdrempelige programmering hoopt de Utrechtse raad veel mensen kennis te laten maken met de veelzijdigheid van ker-

ken die midden in de samenleving staan. In principe begint de Kerkennacht na de viering van het 40-jarig bestaan van de landelijke Raad van Kerken. Enkele onderdelen worden om praktische redenen al 's middags gehouden, zoals het kinderfeest in het Pandhof naast de Domkerk. Kinderen maken daar onder meer een groot schilderij rond het thema 'elkaar verstaan', dat de IKON aan het eind van de dag in het programma kan gebruiken.

Honderden amateurs kunnen in de Nicolaïkerk meedoen aan de uitvoering van het prachtige Requiem van Gabriël Fauré. De repetities zijn vanaf 12.00 uur; de uitvoering is om 19.00 uur. Reeds op 7 juni wordt het Cantorijen- en Kerkkorenfestival in de Jacobikerkerk gehouden, 's middags van 13.00 tot 18.00 uur.

Tijdens het feest van de Utrechtse stedelijke raad is er ook aandacht voor theater en cultuur en voor vragen van kerk en samenleving. In dit kader brengt IKV/Pax Christi een programma over wat de kerken met vrede hebben. Verder zijn er vieringen, concerten en rondleidingen.

De Kerkennacht begint met een Taizéviering om 18.00 uur in de Janskerk. De Taizé-gemeenschap in Frankrijk is een voorbeeld van geslaagde oecumenische samenwerking. De uitstraling van Taizé is wereldwijd. De broeders van deze gemeenschap hebben een geheel eigen liturgie ontwikkeld waarin rituelen een belangrijke plek innemen. Twee afgevaardigden uit Taizé zullen deze dienst bijwonen.

Ter afsluiting van het Kerkenfeest verzorgt Denise Jannah een swingend slotconcert in de Domkerk, dat omstreeks 23.30 uur begint.

In overleg met ICCO en Cordaid heeft de Utrechtse raad een diaconaal onderwijsproject in Soedan gekozen waarvoor geld wordt ingezameld. Bijdragen voor dit project zijn welkom op giro 520 77 01 t.n.v. Jubileumproject Kerkenfeest USRK. Actuele informatie over de Kerkennacht is te vinden op www.kerkenfeest.nl.

Palmpasenoctocht in Maastricht

dag', georganiseerd door de provinciale raad van kerken Flevoland i.s.m. de lokale raden in Flevoland, in kerkcentrum "De Hoeksteen", De Poort 19 te Swifterbant; aanvang 20.00 uur. N.B. 21 juni is Wereldvluchtelingendag. info: Jan Boogaard, tel. 0320-231700, j.boogaard3@chello.nl.

vrijdag 20 juni - Amersfoort
Stef Bos treedt op tijdens een grote avond voor vrijwilligers uit alle kerken 'Nooit dooft het vuur' in de Flint (Stadshal), Coninckstraat 60; aanvang 20.15 uur. info: via tel. 033-4653163 of 4768227 (Raad van Kerken Amersfoort); www.nooitdooftthetvuur.nl.

Regio Zuid-Oost

zondag 15 juni – Maastricht
Oecumenische viering in de St.Jan, Vrijthof; aanvang 10.00 uur. Deze dienst wordt opgenomen en is te zien op www.ncrv.nl/geloven kies kerkdiensten. info: H.H. de Haan – Verduyn, tel. 043-3624240, dehaan-verduyn@freeler.nl

maandag 16 juni – Heerlen
Oecumenisch avondgebed in de Pancratiuskerk, Pancratiusplein; aanvang: 19.00 uur. Info: Ko van de Lagemaat, tel. 045-5716962, j.vandelagemaat@wanadoo.nl

dinsdag 17 juni - Venlo i.s.m. Roermond en Weert

Thomasviering met als thema 'De Scheping Gods. Wat is er veel moois op aarde en in de hemel' in de Sint Martinuskerk, Grote Kerkstraat 26 te Venlo; aanvang: 19.30 uur. Info: Henk Jacobs e-mail: h.l.l.jacobs@hotmail.com

woensdag 18 juni - Eindhoven
Manifestatie in of rondom de Stadskerk Sinte Catharina, Kerkstraat; van 15.00 uur tot 19.00 uur. info: pastor J.J. Knottnerus tel.049-9477639 j.knottnerus@chello.nl of bij het dekenaat: tel. 040-2468660, dekenehv@iae.nl

donderdag 19 juli - 's Hertogenbosch
Manifestatie 'Spiritualiteit is geestelijke levenshouding' op de Parade voor de St. Janskathedraal; aanvang 19.30 uur. Info: Aad van Kints, tel. 073-5117087 of A.van.Kints1@kpnplanet.nl

vrijdag 20 juni – Nijmegen
Oecumenisch café over de toekomst van de oecumene; aanvang 20.00 uur. info: www.raadvankerkennijmegen.nl of Henk Gols tel. 024-3242375, henkgols@planet.nl

Regio Zuid-West

zondag 15 juni Oostburg
Oecumenische viering in de Rooms-katholieke St.Elgiuskerk, St. Elgiusplein 17; aanvang 10.45 uur. info: mailto:huijbregt@zeelandnet.nl en N. Peterse, tel. 0117-440218, nmpeterse@zeelandnet.nl

maandag 16 juni - Vlissingen
Vesperdienst in de Adventkerk, Kerklaan 17-19; aanvang 19.30 uur. Info (o.a. over plaats): C.W.A. Betram, tel. 0118-460647, betram@zeelandnet.nl

dinsdag 17 juni - Bergen op Zoom
Vesperdienst met als thema: "Het estafettestokje doorgeven", aanvang 19.00 uur.

info (o.a. over plaats): Susan Janssen, tel. 0164-235575 of susan-janssen@home.nl

woensdag 18 juni - Dordrecht
Middagpauzedienst in de Mariakapel van de Grote Kerk, Lange Geldersekaade 2; aanvang 12.30 uur. Debatbijeenkomst van 14.00 tot 17.00 uur.

Info (o.a. over plaats) en aanmelding debatbijeenkomst bij R.M. Nijs tel. 078-6170332 ('s avonds) of rictin@planet.nl o.v.v. Raad van Kerken te Dordrecht - 40 jaar RvK.

donderdag 19 juli - Hoogvliet
Ontmoeting met gezamenlijke maaltijd in De Aanbouw, Achterweg 12; aanvang 18.00 uur. Muzikaal intermezzo van 19.55 - 21.00 uur in de Dorpskerk Achterweg 10. Daarna vesperviering. info: Kees Westerduin, tel. 010-4161303

vrijdag 20 juni - Gouda
Feestelijke bijeenkomst in het Korpsgebouw van het Leger des Heils, Turfmarkt 111; aanvang 19.30 uur. Slotviering in de St. Joostkapel (Lutherse Kerk), Lage Gouwe 134; aanvang 22.00 uur. info: C.E. van der Weijde-Vlok, tel. 0182-531241, n.vanderweijde@planet.nl of www.rvkgouda.nl.

In Gouda doet de oecumene de kerken met de oren klapperen

GOUDA – Af en toe bezoekt een delegatie van het moderamen van de raad van kerken in Gouda een kerkenraadsvergadering van één van de zestien aangesloten kerken en geloofsgemeenschappen. “Ze klapperen dan met hun oren”, zegt Marina Scheijgrond-Verhulst, voorzitter van de Goudse raad. “Wat doen jullie veel, krijgen we te horen. Met elkaar zijn we dat plusje dat kerken alleen niet kunnen zijn.”

Arm in Nederland: schande

De werkgroep De Arme Kant van Nederland/EVA zet zich namens de Raad van Kerken al 20 jaar in de voor al degenen die moeten rondkomen van een luttel bedrag in de huishoudportemonnee. Het sociaal minimum mag dan sociaal zijn, een vetpot is het niet. De campagnes van de werkgroep de Arme Kant van Nederland/EVA hebben als uitgangspunt dat in een rijk land als Nederland armoede schande is. Mede dankzij de activiteiten van de werkgroep is in de jaren '90 armoedebestrijding op de politieke agenda teruggekeerd. Helaas zijn de resultaten niet overweldigend. Nog steeds leeft zo'n 10% van de Nederlanders van een bedrag, waarvan hun meer gefortuneerde landgenoten absoluut niet rond zouden kunnen komen. Daarom gaat de werkgroep Arme Kant/Eva door zolang de armoede Nederland niet uit is, omdat armoede 'onrecht is en Godeklaagd' (Wim van der Zee tijdens de eerste armoedemanifestatie in 1987).

Evenals de landelijke Raad viert de Goudse raad dit jaar het 40-jarig bestaan. “We hebben een feestelijke bijeenkomst op 20 juni met een terugblik maar ook met onze visioenen voor de oecumene in 2018. Na de bijeenkomst is er een vesperdienst in de Lutherse Sint Joostkapel. Ter afsluiting van dit feestelijke jaar organiseert de Goudse raad een symposium over *Kerk zijn nu en in 2018*.”

Ontmoeting en dialoog

De raad is de laatste jaren steeds actiever geworden. De activiteiten, op het snijvlak van kerk en samenleving, zijn verdeeld in vier clusters: bezinning, ontmoeting, participatie en promotie. “Vanuit de bijbelse traditie en oecumenische inspiratie organiseren we activiteiten die ontmoeting en dialoog tussen kerken onderling, tussen kerk en samenleving en tussen verschillende religies bevorderen. De raad is ook aanspreekpunt voor en naar de overheid. Zo participeert de raad in de WMO-raad in Gouda.

In het kader van bezinning is er in de zomermaanden juli en augustus wekelijks het Gouwe Moment, een half uur van bezinning in de 'Glazen Hal' van de St. Jan. Verder is er viermaal per jaar een gezamenlijk dienst. Dan worden er geen kerkdiensten in de andere kerken gehouden.”

Onder het organiseren van ontmoeting vallen de vorig jaar voor het eerst gehouden Open Kerkendag en de jaarlijkse interreligieuze lezingen. Maar ook excursies met moslims, zoals naar de tentoonstellingen over Marokko en Turkije in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. In maart hield publicist Paul Scheffer de achtste interreligieuze lezing. Op basis van zijn boek *Land van aankomst* sprak hij over het thema *Werken aan een gemeenschappelijk 'wij' en een open samenleving*. Andere activiteiten in dit kader zijn de Internationale dag tegen racisme, de jaarlijkse gesprekken met de lokale politiek, een Hervreldingsmaaltijd en het Intercultureel Suikerfeest. De Goudse raad heeft met de ChristenUnie enkele jaren geleden de lokale voedselbank opgezet. Inmiddels doen ook andere

politieke partijen mee. Verder hebben leden van de raad overleg met of werken nauw samen met onder meer Amnesty International, de Vredesweek, Vluchtelingenwerk; moskeebesturen en migrantenorganisaties. Na de moorden op Fortuyn en Van Gogh zijn de banden met de moslims in Gouda aangehaald, zegt Scheijgrond-Verhulst. “Er is een goed netwerk. We weten elkaar altijd te vinden als dat nodig is.”

Estafette

Als stad van de kaarsen voelt Gouda zich aangesproken door de estafette van het licht, die de landelijke Raad in het kader van zijn 40-jarig bestaan organiseert. De raad van kerken in Gouda doet daar van harte aan mee. Zie ook www.rvkgouda.nl.

Ineke Bakker

De oecumene is een door de Geest geïnspireerde beweging

UTRECHT – “De oecumenische beweging is een door de Geest geïnspireerde beweging. Dat is de kern”, zegt drs. H.J. (Ineke) Bakker, van 1995 tot 2007 algemeen secretaris van de Raad van Kerken, als haar wordt gevraagd naar de spiritualiteit van de oecumenische beweging. “Spiritualiteit is voor velen een vage term, die van alles en nog wat kan betekenen. Daarom zeg ik het zo: De oecumenische beweging is een beweging van de Geest.

Veel mensen gaan bij voorkeur om met mensen zoals zichzelf. Bij gelovigen ligt dat niet anders. Maar de Geest inspireert mensen om over eigen grenzen heen te kijken naar andere kerken en christenen, die soms op een heel andere manier geloven dan zichzelf. Dankzij de hedendaagse mogelijkheden tot reizen en internet hebben wij een beter beeld gekregen van de diversiteit van het wereldchristendom. Maar ook in eigen stad of dorp vind je christenen die het geloof op een andere manier vormgeven dan jezelf gewend bent. Daardoor kun je onder de indruk komen van de rijkdom van de christelijke traditie en beseffen dat je deel uitmaakt van een beweging die groter is dan je eigen beperkte traditie.

Spirituele oecumene

Je hoort steeds vaker een tegenstelling maken tussen spirituele oecumene of de oecumene van het hart enerzijds en de oecumene van de instituten en verklaringen anderzijds. Alsof de eerste perspectief biedt en de tweede is doodgelopen. Dat is volgens mij een valse tegenstelling. Beide

vormen van oecumene zijn nodig; je moet die twee niet tegen elkaar uitspelen. Ook de oecumene van de instituten en verklaringen komt voort uit de beweging van de Geest.

“We hebben elkaar nodig om de rijkdom van het christelijk geloof te ervaren.”

De Rooms-Katholieke Kerk bijvoorbeeld heeft langdurige bilaterale gesprekken gevoerd met de Lutherse Wereldfederatie over de rechtvaardigingsleer en met het Doopsgezind Wereldcongres over het vredesgetuigenis. Door zulke gesprekken komt er niet onmiddellijk één kerk, maar ontstaat er wel meer wederzijds begrip en toenadering op onderdelen. In Nederland zou het *Dienstboek* van de PKN er nooit zo hebben uitgezien zonder de inbreng van de sectie Eredienst van de Raad van Kerken. Zo leren kerken van elkaar.

We hebben elkaar nodig om de rijkdom van het christelijk geloof te ervaren. Dat behoedt ons ook voor eenzijdigheid. Je mag denken dat jouw traditie de beste is, maar als je denkt dat jouw traditie de enige ware is, misken je dat het christendom vorm heeft gekregen in heel verschillende

tijden en streken. In het bijeenbrengen van die diversiteit en het zoeken van de eenheid daarbinnen met het oog op het heil voor de hele wereld ligt wat mij betreft de aantrekkingskracht van de oecumenische beweging.

Veertig jaar inzet voor ‘de ander’

De Raad van Kerken in Nederland feliciteer ik graag met zijn veertigjarig bestaan. Toen ik deze eerste zin opschreef, moest ik denken aan het feit dat veel Turkse en Marokkaanse ‘gastarbeiders’ veertig jaar geleden naar Nederland kwamen. Zo ook mijn vader.

Ik moest onwillekeurig er ook aan denken hoe belangrijk de rol van de Raad van Kerken was en hopelijk zal zijn als het gaat om de positie van minderheden in het algemeen en van moslims in het bijzonder. Zo waren het de kerken - vaak ertoe aangespoord door de Raad van Kerken - die als eersten zich over de eerste moslimmigranten hebben ontfermd en hun de eerste opvang boden. Het was ook de Raad van Kerken, die zich voortdurend het lot van illegale migranten, vluchtelingen en asielzoekers aantrok. De Raad van Kerken zet zich de laatste jaren steeds meer in om een brug te slaan naar en om de dialoog te voeren met moslims. Dat in Nederland velen - weliswaar met vallen en opstaan - proberen te bouwen aan een samenleving waar minderheden zich beschermd weten, is voor een groot deel te danken aan de Raad van Kerken in Nederland. Veel moslims doen mee. Op vele gebieden. Zo is in de politiek of bij de overheid een Nebahat (Albayrak) of een Ahmed (Aboutaleb) geen bijzonderheid meer.

De Raad van Kerken in Nederland heeft zich niet voor niets al die veertig jaar ingezet voor de ‘ander’.

Mohamed Sini, voorzitter ‘Islam & Burgerschap’

Polderen

De geschiedenis van veertig jaar Raad van Kerken in Nederland maakt één ding duidelijk. Het is en blijft 'polderen'. Lang voordat deze term in de politiek gangbaar zou worden, kende de Raad al het poldermodel. Veel overleg, veel aanpassing van teksten en dan nog lukte het met enige regelmaat niet om alle lidkerken mee te krijgen.

Soms werd het poldermodel even doorbroken door een plotselinge, bijna overmoedige actiebereidheid, zoals bij de eerste manifestatie van de Arme Kant van Nederland ('armoede is onrecht', riep de toenmalige secretaris als een ware profeet), en het tentenkamp voor technisch onverwijderbare vluchtelingen, maar meestal poldert de Raad in de hoop niemand op de tenen te trappen.

Vaak wordt gedacht dat de problemen bij de voortgang van de oecumene vooral te maken hebben met eucharistie en ambt, maar er is meer. Ook over maatschappelijke thema's bestaat verdeeldheid, die overigens niet samenvalt met de scheidslijnen tussen de kerken. De Raad heeft te kampen met de tegenstelling rechts-links, ook al is die volgens sommigen achterhaald. Dat maakt de standpuntbepaling over samenlevingsvraagstukken soms knap lastig.

Anton Houtepen stelt dat de lidkerken van de Raad van Kerken in de afgelopen veertig jaar elkaar tot zegen zijn geweest. Men heeft van elkaar geleerd en de kerkdeuren zijn wat verder open gegaan voor 'vreemde vogels' uit belendende percelen. Voor ongeduldige kerkleden is het resultaat toch mager. Die verlangen naar een profetisch geluid dat het polderen overstijgt, en zien uit naar de tijd dat kerken onderlinge verschillen zonder meer accepteren en voor iedereen gastvrij zijn over kerkgrenzen heen. In de volgende veertig jaar?

MAB

Colofon

Redactie: Ineke Bakker/Ton van Eijk/Klaas van der Kamp, Ronald Bolwijn, Mijne Bosman-Huizinga, Elly de Haan-Verduyn, Piet Halma, Kees Tinga en Dirk Visser (eindredacteur)

Fotoverantwoording: Gemeente Almere, Gemeente Amsterdam, Fotoarchief Drs. R.F.M. Lubbers, H.H. de Haan-Verduyn, IKON (Nicoline Herblot), PKN (Ronald Bolwijn, Freek Visser), Raad van Kerken, WCC (Juan Michel, Peter Williams)

Vormgeving en druk: Van der Weij Grafische Bedrijven, Hilversum

Raad van Kerken, Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort. 033-4633844. rvk@raadvankerken.nl www.raadvankerken.nl

N.B. Meer felicitaties verschijnen in het Oecumenisch Bulletin

SCP-onderzoeker Joep de Hart:

Er is een grote hunkering naar gemeenschapszin

Eén ding is zeker, aldus dr. Joep de Hart, onderzoeker bij het Sociaal-Cultureel Planbureau: "Er is een enorme hunkering aan het ontstaan naar gemeenschapszin, naar het samen delen, naar collectieve oriëntatieschema's en gidsen waarop je je kan verlaten." Verder constateert hij een grote openheid voor en zoeken naar nieuwe inspiratiebronnen onder de hedendaagse flexgelovigen.

De Hart, opsteller van verschillende SCP-rapporten en auteur van *God in Nederland*, heeft ook enkele adviezen voor de kerken. In de eerst plaats: doorbreek theologische incrowds. En stel je in op meer individuele trajecten en diversiteit; richt je niet alleen op de doorsnee gelovige. De kerk moet ook de durf hebben om te experimenteren. Leer van succesnummers, bijvoorbeeld de virtuele kerk. De kerk moet verder bij het kader investeren in maatschappelijke vaardigheden en scholing. Ook wijst De Hart op mogelijkheden tot circuleren via kortlopende contacten en op netwerken waar mensen kunnen doorstromen, al naargelang hun levensfase en interesses van het moment. Zijn belangrijkste aanbeveling is: blij positief, want de hoop opgeven is een onchristelijke attitude.

Multiple choice

Traditionele verbanden (dorp, buurt, klasse, gezin en ook kerk) verliezen hun dwingende karakter. De ruimte is sterk gegroeid om het leven naar eigen inzicht en behoefte in te richten. Dat is een overheersende maatschappelijke ontwikkeling geweest in de afgelopen halve eeuw, aldus De Hart. Net als allerlei andere maatschappelijke organisaties ondervinden de kerken de gevolgen daarvan. Ze zullen zich moeten instellen op een andere rol: hun traditionele monocultuur zal omgebogen worden naar een soort religieuze multiple choice. De kerken zijn niet langer het fundament in het leven van mensen maar zullen eerder een faciliteit worden, als knooppunten van informatie en als plaatsen waar solidariteit wordt beleefd en waar samen wordt gevierd en gerouwd – vaak incidenteel, op overgangsmomenten in het persoonlijke en maatschappelijke leven.

De afgelopen veertig jaar hebben vier ontwikkelingen invloed gehad op de plaats van de kerken in de samenleving. De Hart noemt als eerste de leegloop bij de grote kerken (RKK, PKN) en de vrijzinnigen (Doopsgezinden, Remonstranten). Vervolgens vond er een herschikking van het kerkelijke veld plaats via evangelische bewegingen en pinkstergroepen die barsten van het zelfvertrouwen.

Als derde wijst de SCP-onderzoeker op de snelle opkomst van de religie van migranten. Dit betreft niet alleen de islam, maar ook tal van christelijke migrantenkerken, die in de komende periode vooral op lokaal niveau het kerkelijk leven drastisch gaan hervormen. Als laatste noemt De Hart de opkomst van sterk geïndividualiseerde vormen van spiritualiteit, die hij in de laatste *God in Nederland* onder de noemer postmoderne spiritualiteit heeft beschreven. Wat alle succesvolle stromingen gemeen hebben is in de woorden van De Hart een experiëntiele oriëntatie: je moet de 'waarheid', het 'heilige' innerlijk ervaren. Ook laten ze persoonlijke inspiratie prevaleren boven groepsdruk, groepsdromen en groeps tradities. Verder hebben ze een dynamische opvatting van geloven: je bent er vaak een leven lang mee bezig en het is een ontdekkingstocht waarvoor het eigen innerlijk het kompas is.

...doemt het beloofde land van vrede en gerechtigheid op

Het is vanuit een diep gevoel van verbondenheid dat ik u van harte gelukwens met dit bijzondere jubileum. De Raad van Kerken heeft een gedurfde, levensnoodzakelijke stap gezet op de weg naar een fatsoenlijke samenleving, waar niemand zich meer vernederd voelt. Wij weten tot in ons diepste zijn, dat wij, die elk gevoed worden door onze eigen spirituele tradities, elkaar nodig hebben. In die eerste jaren van de worsteling om Joods leven weer op te bouwen hebben wij ons door u gesterkt gevoeld. Tijdens de strijd van lange adem voor de vrijheid van Joden in de Sovjet-Unie heeft u zich een loyale, moedige bondgenoot getoond. Wij als Joodse gemeenschap weten ons omringd door de warmte van de kerken.

De solidariteit met de staat Israël was en is krachtig. Het zoeken naar een bestendige, veilige vrede brengt ons in discussie met elkaar, maar verenigt ons ook in het streven naar een spoedig veilig nabuurschap, waarin de volledige ontplooiing van alle Israëliische en Palestijnse kinderen eindelijk is gegarandeerd.

Nu de tocht door de woestijn van onverschilligheid en fanatisme maar gelukkig ook groeiend wederzijds respect en afstand nemen van triumfalisme is volbracht, doemt het beloofde land van vrede en gerechtigheid op. Ik heb een volstrekt geloof in onze gebundelde kracht om tezamen de wereld van goedheid te winnen. Nog nooit zijn de gevaren die de wereldgemeenschap bedreigen, zo groot geweest, maar ook nooit zijn de kansen voor volledig herstel van alle wonden, de tikoel olam, zo intens aanwezig geweest. Een gezonde planeet waarop elk kind beschermd kan leren en werken aan zijn en haar toekomst.

Moge de Altijd Aanwezige het werk van uw handen zegenen. Dat wij allen onze verschillende wegen mogen volgen in de geest van de profeet Malachi:

Halo Aw Eechad lekoelanoe

"Wij hebben toch een vader

Een GD heeft ons geschapen..."

Bewirkt sjalom, met de de zegen van vrede.

Awraham Soetendorp

Het is mogelijk voor kerken en personen om gratis meer exemplaren van deze jubileumkrant te bestellen. Bestellingen onder vermelding van naam, adres, woonplaats en gewenste aantallen kunnen worden doorgegeven per e-mail aan de Raad van Kerken: rvk@raadvankerken.nl. Het aanbod geldt zolang de voorraad strekt. Wel vraagt de Raad u om een vrijwillige bijdrage om de kosten te kunnen bestrijden.

De organisatie van het jubileum kost geld. Mensen die het werk van de Raad financieel willen ondersteunen kunnen hun gift overmaken op gironummer 559839 t.n.v. Stichting Vrienden van de Raad van Kerken te Amersfoort, onder vermelding van 'gift oecumenejaar'.

GELOVEN DAT HET KAN

Bij Cordaid geloven we rotsvast in de kracht van het optimisme van mensen. In hun vermogen zaken te veranderen en de situatie ten goede te keren.

GELOOF IN UITVOERING

WWW.KERKINACTIE.NL

KERK IN ACTIE

GELOOF IN UITVOERING

Kerk in Actie biedt toekomstperspectief aan mensen en kinderen wereldwijd. Dit doen we door het bieden van structurele hulp, zoals armoedebestrijding, het ondersteunen van onderwijsprojecten en landbouwprogramma's en het bieden van sociaal-medische ondersteuning.

Zendingsactiviteiten vormen een belangrijk deel van ons werk en we willen eraan bijdragen dat mensen de bevrijdende kracht van het evangelie in hun leven kunnen ervaren. Kerk in Actie werkt altijd via lokale partners. Wij voeren ons werk uit namens de Protestantse Kerk Nederland, tien oecumenisch georiënteerde kerken en organisaties in Nederland en namens een groeiend aantal particuliere donateurs.